

گاهشمار دینی آشوریان

سیمین فلاح

سنت و سابقه آشوریان به عنوان یک اقلیت مسیحی در ایران، به قوم باستانی آشور می‌رسد. این قوم که از کهن‌ترین اقوام ایرانی به شمار می‌آید در منظومه مذهبی خود، اعیاد و آیین‌های متعددی داشته است. کثرت و تنوع این اعیاد، به گواهی آشورشناسان، ریشه در تعدد خدایان قوم آشور دارد. گوا اینکه قوم آشور به حکم تشرف به دین مسیحیت، آموزه «خدایان متعدد» را فرو نهاد و به توحید و وحدانیت خداوند روی آورد، برخی از اعیاد ملی خود را همچنان حفظ کرد و با تطبیق آنها با مناسبت‌های مسیحی، جلوه دیگری از آن آیین‌های ملی را تحقق بخشید.

از جمله این اعیاد ملی که در تقویم آشوریان مسیحی محفوظ مانده می‌توان به دو عید بزرگ نیشان و تموز اشاره کرد. عید یا جشنواره نیشان که بزرگ‌ترین و بزرگ‌ترین عید آشوریان است در فروردین برگزار می‌شود و اول نیشان که مطابق با یازدهم فروردین است، آغاز تقویم آشوری به شمار می‌آید. آشوریان مسیحی با الهام از جشنواره ملی قوم آشور، عید نیشان را عید قیام (رستاخیز) مسیح تلقی می‌کنند و به شکرانه تقارن قیام طبیعت با قیام مسیح به جشن و سرور می‌پردازند.

جشنواره دیگری که در فرهنگ قوم آشور محل توجه بوده است، جشنواره «تموز» است که در اوایل تابستان هر سال برگزار می‌شد و هم‌اینک نیز با تغییر نام، به گونه‌ای دیگر به حیات خود ادامه می‌دهد. آشوریان مسیحی، جشنواره تموز را به جشن نوسردایل یا آب‌ریزان برگردانده‌اند. تشابهات متنوع فراوانی میان جشن آب‌ریزان یا جشنواره تموز می‌توان یافت اما نکته مهم در شباهت این دو، توجه به مشابهت کسی یا چیزی با آب است. قوم آشور در جشنواره تموز هنگامی که خدای خدایان را کشته فرض می‌کرد و درصدد دفن او بر می‌آمد در یک جشن همگانی بر گور خدای خدایان، آب می‌پاشید. آشوریان مسیحی نیز با الهام از این جشن ملی، عید آب‌ریزان را به مناسبت تعمید همگانی مسیحیان بزرگ می‌دارند.

این دو نمونه حکایت از این واقعیت دارد که برخی اعیاد و آیین‌های ملی قوم آشور، در مناسک و مناسبت‌های آشوریان مسیحی بازتاب یافته است. البته نیاز به ذکر این نکته نیست که اعیاد آشوریان مسیحی در همین دو جشنواره محدود و منحصر نمی‌ماند و آیین‌های دیگری در این مذهب می‌توان شاهد بود که ذیلاً به برخی از مهمترین آنها اشاره

می‌شود. توجه به این نکته ضروری است که برخی از مناسبت‌های ذیل به دلیل آنکه بر اساس تقویم شمسی و میلادی تنظیم شده‌اند، همیشه در روز و ماه ثابتی برگزار می‌شوند (مثل عید میلاد مسیح که همواره در ۴ دی که مطابق ۲۵ دسامبر است برگزار می‌شود) اما برخی دیگر به حکم آنکه برحسب تقویم قمری محاسبه شده‌اند به صورت گردشی تغییر می‌کنند. عید میلاد مسیح، سال نو میلادی (۱۱ دی) - اول ژانویه، عید تعمید مسیح (۱۶ دی) - ۶ ژانویه، از اعیاد ثابت و عید اوشانا، عید رستاخیز مسیح، عید عروج مسیح، عید نزول روح‌القدس (پنطیکاست)، عید نوسردایل و روزه نینوا از اعیاد گردشی آشوریان است.

عید اوشانا (۲۴ فروردین - ۱۳ آوریل)

ورود مسیح به اورشلیم

در این روز مسیح، سوار بر حمار از دروازه اورشلیم وارد شهر شد و مردم با در دست گرفتن شاخه‌های درخت زیتون، به استقبال او شتافتند. آشوریان به یادگار این روز، یکشنبه قبل از عید پاک (رستاخیز) را به کلیسا می‌روند و ضمن مراسم دعا و نماز، شاخه زیتونی را دریافت کرده و به عنوان تبرک، به خانه می‌برند.

عید رستاخیز مسیح (۳۱ فروردین - ۲۰ آوریل)

عید پاک

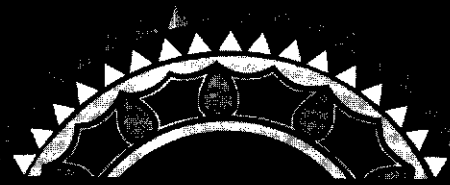
این عید که در فروردین هر سال برگزار می‌شود، از بزرگترین اعیاد مسیحیان به شمار می‌آید و به خاطر شادی رستاخیز مسیح که به وسیله ربّیان در روز پنجشنبه قبل از رستاخیز دستگیر شد و پس از شکنجه، مصلوب و دفن گردید، برپا می‌گردد.

آشوریان قبل از این عید، به مدت پنجاه روز روزه می‌گیرند و در صبح عید، قبل از خوردن غذا به کلیسا می‌روند و روزه خود را با نان متبرک (قربانی مقدس) و شراب به نشانه جسم و خون مسیح باز می‌کنند. از کارهایی که در این عید انجام می‌شود، دید و بازدید به مدت یک هفته است.

عید عروج مسیح (۸ خرداد - ۲۹ مه)

عید صعود مسیح به آسمان

این عید، همواره چهل روز پس از عید پاک برگزار می‌شود. اصل این عید از اناجیل متی (۱۶:۲۸)، مرقس (۱۶:۱۸-۱۴)، لوقا (۴۹:۲۴-۳۶) و یوحنا (۲۰:۲۳-۱۹) برداشت شده است. این عید در ایران برای آشوریان و کلانریان و تمام فرقه‌های مسیحی، جشنی ملی- مذهبی است. از این لحاظ آن را کلسولاقا یعنی «عروس سولاقا» یا «عروس آرابی» می‌نامند. واژه سولاقا به معنی صعود و یا عید صعود است. این عید در روز پنجشنبه برگزار می‌شود، اما چون پنجشنبه معمولاً تعطیل نیست، به روز جمعه موکول می‌گردد.

کلیساهای مشرق زمین در قرن ششم میلادی به برگزاری آن پرداختند. روز بیست و پنجم دسامبر در رم باستان مصادف با یک جشن بت پرستی به نام تولد خورشید شکست ناپذیر بود. برخی از آشوریان اعتقاد دارند شب یلدا که تقریباً همان زمان برگزار می شود، یادآور این جشن است؛ زیرا یلدا به زبان آرامی یعنی میلاد و معمولاً به معنی عید تولد مسیح است. در این روز، غذاهای مخصوصی از قبیل حلیم که به آشوری «هریسا» نامیده می شود می پزند، خانه نکانی می کنند و مراسم دید و بازدید تا هفت روز یعنی تا ماه ژانویه بین خانواده ها انجام می شود.

سال نو میلادی (۱۱ دی - ۱ ژانویه)

عید ژانویه

اول ژانویه، آغاز سال نو مسیحی است و چون ساعت ۱۲ نیمه شب، سال تحویل می شود، مردم تا صبح، شب زنده داری می کنند و چراغ ها را در خانه ها روشن نگاه می دارند. مسیحیان در آغاز مانند ایرانیان و بابلیان سال نو را اول بهار جشن می گرفتند، ولی از قرن شانزدهم یعنی در زمان پاپ گریگوریس سیزدهم، که تقویم پولیوس را تصحیح کرد و اول ژانویه را سال نو مسیحی قرار داد، آشوریان نیز این روز را به عنوان شروع سال نو، جشن می گیرند.

امروزه این رسم نه تنها در بین آشوریان، بلکه در میان بسیاری از اقوام غیر آشوری بویژه زرتشتیان متداول است. به طوری که هر گاه یکی از افراد خانواده یا دوستان به سفر می رود، پشت سرش آب می پاشند تا زودتر برگردد.

در این روز، آشوریان در باغ بزرگی جمع می شوند و با سطل یا هر وسیله دیگر، به روی یکدیگر آب می پاشند.

جنبه مذهبی این عید از آن جهت است که هنگامی که حضرت مسیح، مسیحیان را با آب رودخانه تعمید می داد، از آنجایی که تعداد گروندگان به مسیحیت بیش از حد بود، حضرت مسیح آب را بر روی مسیحیان می پاشد و این چنین است که این عید رنگ دینی به خود می گیرد.

عید میلاد مسیح (۴ دی - ۲۵ دسامبر)

تولد حضرت مسیح روز بیست و پنجم دسامبر برابر با چهارم دی برگزار می شود. تاریخ این عید در سال ۳۳۰ میلادی مقرر گردید و

جنبه ملی این عید از آن جهت است که در باور آشوریان هنگام حمله تیموریان به ایران آشوری ها در مقابل سپاه متجاوز همراه با دیگر ایرانیان به مقاومت و نبرد برخاستند. هنگامی که خبر آمد سپاه ایرانیان عقب نشینی می کنند، زنان آشوری برای تقویت روحیه مقاومت جنگاوران لباس عروسی بر تن کردند و سیدی از آذوقه به دست گرفته به جبهه نبرد با دشمن پیوستند. از این رو آن را جشن ملی می دانند. در این روز آشوریان برای گرامیداشت عروج عیسی مسیح و همچنین مقاومت در برابر دشمن از شهر خارج می شوند و معمولاً دختران و پسران کوچک را به شکل عروس و داماد می آریند و با سیدی از آذوقه هدایای آشوریان را دریافت و بین مستمندان تقسیم می کنند.

عید نزول روح القدس (۱۸ خرداد - ۸ ژوئن)

پنطیکاست

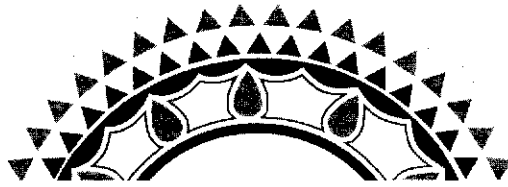
برداشت این عید، از کتاب عهد جدید، یعنی اعمال رسولان است. در فصل چهاردهم انجیل یوحنا، حضرت عیسی وعده فرستادن روح القدس را به شاگردانش می دهد. در فصول مختلف انجیل، شاهد به انجام رساندن این وعده و تأثیر روح القدس در کارهایی که رسولان انجام می دادند، هستیم. پنطیکاست، واژه ای یونانی و به معنی پنجاهه است، زیرا عید حلول روح القدس پنجاه روز پس از رستاخیز مسیح است و همیشه روز یکشنبه واقع می شود.

عید نوسردایل (۵ مرداد - ۲۷ ژوئیه)

جشن آب ریزان

این عید که تقریباً در نیمه دوم تیرماه برگزار می شود، جنبه ملی مذهبی دارد. آشوریان دوره امپراتوری، دارای خدایان متعددی بودند که همه آنها تابع خدای بزرگ آشور بودند. این خدایان به طور دسته جمعی، با خدای تاریکی و پلیدی جهت نجات انسان ها، در جنگ و ستیز بودند. این جنگ، قرن ها طول کشید تا اینکه خدای تموز در جنگ با پیامت خدای تاریکی و پلیدی، اسیر شد و به دنیای سفلی (زیرین) به اسارت برده شد. الهه ایشتار، همسر تموز که خود، خدای عشق و انتقام بود، برای نجات تموز شتافت. در این روز، یعنی عید نوسردایل، ایشتار به دنبال تموز می رود و رسم آب ریزان برقرار می گردد که مفهوم آن چنین است: «ایشتار، زود برگردد».

عید تعمید مسیح (۱۶ دی - ۶ ژانویه)

این عید به مناسبت تعمید حضرت عیسی توسط یحیی تعمیددهنده در روز ششم ژانویه برگزار می‌شود و بین آشوریان و آشور کلدانیان کاتولیک، مشترک است و پس از رستاخیز مسیح، بزرگترین

عیدی است که در بین مسیحیان مشرق زمین برپا می‌گردد.

اهمیت این عید به گفته اناجیل متی (۳: ۱۷-۱۳)، مرقس (۱: ۱۱-۹) و لوقا (۳: ۲۲-۲۱) آن است که دو حقیقت دین مسیح را روشن می‌کند: اول، راز تثلیث

و دوم، الوهیت مسیح. برای نمایان ساختن این دو حقیقت است که در کلیساهای شرق، آیینی با تشریفات خاص، توسط اسقف و یا در غیاب وی، توسط کشیش انجام می‌شود و طی آن، صلیب را در آب فرو برده و بیرون می‌آورند. این عمل، نشانه تعمیدی است که مسیح از یحیی تعمیددهنده گرفت. هنگامی که صلیب را از آب بیرون می‌آورند، آن را روی دستان فردی که سمبل یحیی تعمیددهنده، ساقدوش مسیح است، قرار می‌دهند و مؤمنان بر صلیب بوسه می‌زنند و از همان آب برای تبرک به منازل خود می‌برند.

روزه نینوا (۱۶ بهمن - ۵ فوریه)

سه روز با عوتا

این آیین بین آشوریان و کلدانیان کاتولیک، مشترک است. سه روز باعوتا عبارتند از روزهای دوشنبه، سه‌شنبه و چهارشنبه. «باعوتا» به معنی التماس به خداوند است و از کتاب مقدس اقتباس شده و خطاب آن به یونس پیامبر است که به فرمان خداوند، به نینوا

رفت تا مردم آنجا را به دین خدا دعوت کند؛ پس مردم نینوا ایمان آوردند، روزه گرفتند و توبه کردند و از آن به بعد، روزه نینوا مرسوم شد. در حدود قرن پنجم میلادی، در همان مرزوبوم، بار دیگر توبه باعوتا تجدید شد. این بار، به علت طاعون مرگباری بود که در اندک مدتی، مردم قسمتی از بین‌النهرین و پارس را از بین برد. پاتریارک وقت به نام حزقیال با سایر روحانیون، به معجزه‌ای از سوی خداوند پناه بردند و روزه نینوا را اعلام کردند و چون روزه آنان مؤثر واقع شد و خطر رفع گردید، کلیسا حکم کرد که همه‌ساله روزه نینوا را با مراسم نماز ویژه این سه روز که شش الی هفت ساعت است، در تمام کلیساها اجرا کنند.

توضیحات

- در تهیه و تنظیم این مطلب، راهنمایی‌ها و مشورت‌های البرت کوچویی، مشاور فرهنگی نماینده آشوریان در مجلس شورای اسلامی،
- یوپرت بابیله، رئیس هیأت مدیره انجمن آشوریان ایران،
- نانسی آلدو، رئیس دفتر نماینده آشوریان در مجلس شورای اسلامی و زهرا رشیدیکی، محقق و مؤلف مسیحیت در ایران مدرسان ما بوده‌اند که همگی سزاوار تحسین و ستایش هستند.

